

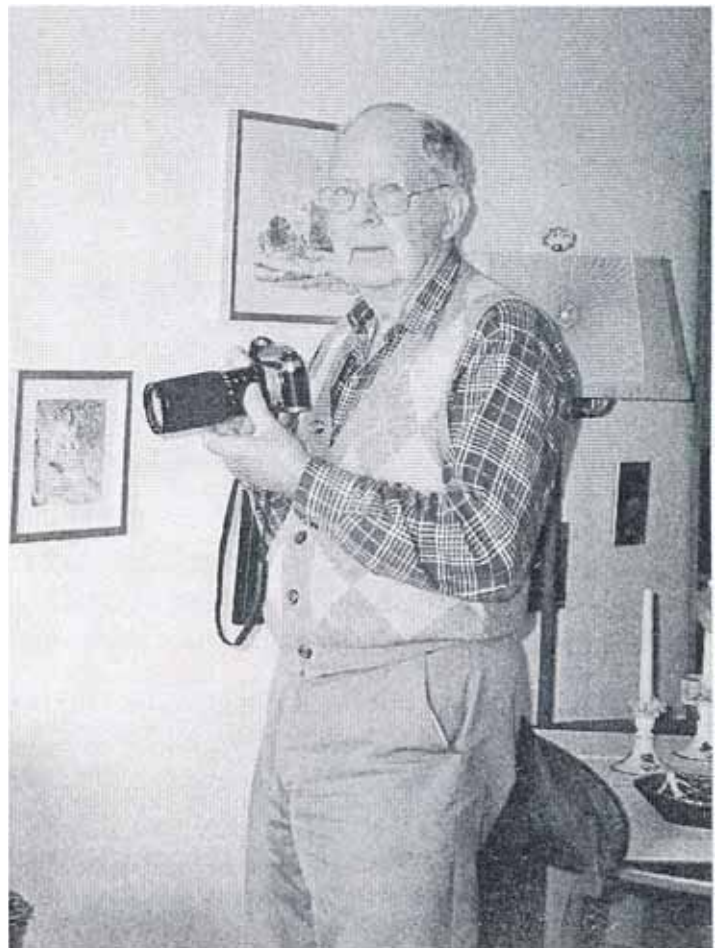
EN GLIMT AV DÅTID...

Lantbrukaren Arne Ingelman Dunker var under sina ungdomsår samlare av fjärilar och skalbaggar i Uppsalatrakten. Han samling med dödskallefjäril, ekoxar och upplåsta larver låg i flera decennier gömd under lager av och annan bråte innan det efter hans bortgång skänktes till Malmköpings Naturrum. Här berättar Jukka Väyrynen om Arne och hans liv och hur samlingen kom i dagen och Stanislaw Snell om restaureringen av skalbaggsamlingen.

Lantbrukaren Arne Ingelman (1912-1997) född och uppvuxen i Uppsala var en riktig stadsgrabb som under barnaåren blev intresserad av djur och natur. Efter att ha "kört" i latin korn han att studera på Berga lantbrukskola i Uppsala och det var under dessa ungdomsår som han byggde upp sin samling av fjärilar och skalbaggar. Efter att ha varit kaninfarmare i Stockholms skärgård kring krigsåren så kom han att söka tjänst som rättare på Ribbingelunds gård i Ärla.

År 1947 kom han sedan att bosätta sig i Mälby nergård i Mälby Dunker ca 1 mil norr om Malmköping och att arrendera Mälby gårds marker. Efter ett antal år som arrendator så köpte 1962 han gården Stubbetorp några km norr om Mälby. Arne var känd i trakten som kunnig i uppstoppandets konst och stoppade upp fåglar och andra djur till de som var intresserade. Hans tid som entomolog var främst knuten till hans studieperiod i Uppsala då han också samlade in djuren som nu finns på Naturum i Malmköping.

På ålderns höst blev Arne i slutet på 1980-talet, när jag flyttade in i Mälby Kvarn, på alla sätt varse om att en aktiv entomolog plötsligt fanns på orten. Vid ett tillfälle när detta kom på tal så berättade han för mig att han hade några lådor insekter hemma hos sig i ett uthus. Vi kom överens om att jag "någon gång" skulle ta mig en titt på samlingen.

En dag när detta tillfälle gavs så visade han in mig i en mörk loge där han under en massa bråte plockade fram några kraftigt dammtäckta lådor. Lådornas innehåll gick inte att

urskilja förrän glasen torkats av. En hårt av ängrar fukt och mögel ansatt samling insekter uppenbarade sig. Blåsta larver, preparerade djur på värdväxter, sköna djur som dödskallefjäril, apollofjäril och ekoxe trängdes i den från början smakfullt ordnade samlingen. Arne berättade då att han i sin ungdom samlat djuren och att han mindes att apollofjärilen även funnits i våra omgivningar förr.

Efter Arnes bortgång skänktes samlingen av sonen Per-Arne till Naturum i Malmköping. Jag själv var ordförande i den lokala SNF-kretsen och en av de ansvariga för Naturummets tillkomst och följaktligen hamnade lådorna i mina händer med frågan om vad vi skulle göra med samlingen. Jag ansåg att det var en gåva med ett historiskt värde trots att de flesta djuren inte kom från trakten och åtog mig att restaurera lådorna till ett visbart skick. Det som fick mitt intresse var främst fjärilslådorna som fick sig en rejäl uppsatsning emedan "kusarna" endast fick nöja sig med lite städning av lådonia in och utvändigt. När detta arbete var klart införlivades lådorna i utställningen på Naturum i Malmköping.

En svårt ansatt samling

Vid Sörmlandsentomologernas föreningsmöte på Naturum i Malmköping konstaterades att Arne Ingelmans skalbaggsamling var i mycket dåligt skick. Under mitt besök där den 12 mars 2005 åtog jag mig att restaurera skalbaggsamlingen. Samlingen består av fyra stycken lådor av tapetserad kartong med glaslock och knytsnöre på sidorna. Lådorna är inte täta och därför var ängerangreppet på samlingen så stor att några exemplar inte gick att rädda.

På grund av tidigare dålig förvaring (några decennier i en lada) var även mögelangrepp påtagligt. Nålarna var fastrostade i torvbotten och när jag skulle ta ut djuren för artbestämning eller rengörning gick nålarna ofta av. Därför behövdes även en större renovering av lådorna.

Jag reparerade och klistrade om torvbotten och klädde med nytt papper. Alla skalbaggar artbestämdes eller den gamla bestämningen kontrollerades. Varje artbestämt exemplar fick determineringsetikett med latinskt namn och registrerades i databasen "A. Ingelman.wdb". Denna databas är i format Works och Excel. Alla 4 lådor fotograferades digitalt och finns tillsammans med databasen på en CD-skiva som lämnats till Naturum i Malmköping och kopia till ent. avd på NRM i Stockholm.

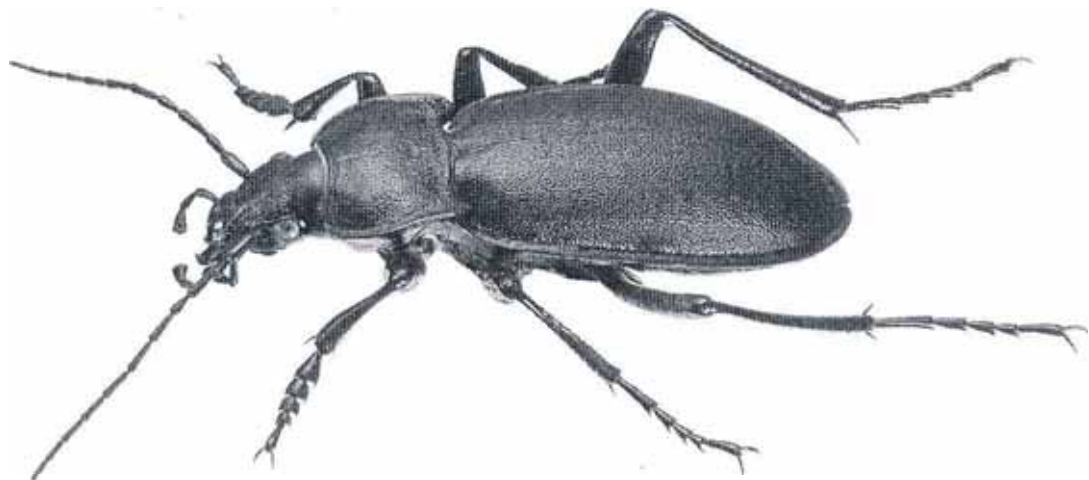
Jukka Väyrynen och Stanislaw Snell

Art	antal	Landskap	Fyndplats	Datum
<i>Cicindela campestris</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-09-03
<i>Carabus nemoralis</i>	2	Succia: Up.	Flottsund	1930-05-04
<i>Carabus hortensis</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-07-21
<i>Carabus violaceus</i>		Succia: Up.	Flottsund	1928-09-09
<i>Carabus violaceus</i>	1	Suecia: Up.	Vik	1928-08-19
<i>Anchomenus dorsalis</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Elaphrus riparius</i>		Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-19
<i>Agonum sexpunctatum</i>	1	Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-19
<i>Harpalus affinis</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-07-18
<i>Harpalus affinis</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Harpalus latus</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-07-21
<i>Harpalus latus</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Loricera pilicornis</i>		Suecia: Up.	Hesselby	1928-10-19
<i>Notiophilus biguttatus</i>	1	Suecia: Up.	Flottsund	1930-05-04
<i>Pterostichus niger</i>		Suecia: Up.	Flottsund	1928-09-09
<i>Pterostichus oblongopunctatus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Pterostichus oblongopunctatus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	7
<i>Pterostichus melanarius</i>		Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Cychnus caraboides</i>	1	Suecia: Ög.	Simonstorp	1929-06-15
<i>Harpalus affinis</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-09-09
<i>Amara eurynota</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-10
<i>Amara eurynota</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-20
<i>Amara communis</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-07-08
<i>Amara plebeja</i>	1	Succia: Up.	Sandbro	1929-07-19
<i>Harpalus rufipes</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-08-23
<i>Calathus melanocephalus</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Calathus melanocephalus</i>	1	Succia: Up.	Sandbro	1929-07-19
<i>Colymbetes fuscus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-04-12
<i>Acilius sulcatus</i>	1	Succia: Up.	Uppsala, Sommarö	1928-09-14
<i>Acilius sulcatus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Dytiscus marginalis</i>	1	Suecia: Up.	Svartbäcken	1928-09-07
<i>Dytiscus marginalis</i>	1	Succia: Up.	Flottsund	1905-04-11
<i>Dytiscus circumcinctus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	7
<i>Dytiscus circumcinctus</i>		Succia: Dr.?	Dalarna?	7
<i>Hydaticus seminiger</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Agabus bipustulatus</i>		Succia: Up.	Uppsala	1928-07-26
<i>Agabus bipustulatus</i>	1	Succia: Ög.	Furåsa	1929-06-19
<i>Ilybius fuliginosus</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1928-07-26
<i>Agabus paludosus</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Gyrinus substriatus</i>	1	Suecia: Up.	Skogen Löten	1929-07-07
<i>Creophilus maxillosus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Creophilus maxillosus</i>	1	Succia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
<i>Philonthus sp. (female)</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Alapsodus melanarius</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Nicrophorus vespilloides</i>	1	Succia: Up.	Uppsala	1929-06-28
<i>Nicrophorus vespillo</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Nicrophorus vespillo</i>	1	Suecia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
<i>Thanatophilus dispar</i>	1	Succia: Ög.	Furåsa	1929-06-19
<i>Necrodes littoralis</i>	1	Suecia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
<i>Oiceoptoma thoracica</i>	1	Succia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
<i>Thanatophilus rugosus</i>	1	Suecia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
<i>Phosphuga atrata</i>	1	Succia: Up.	Hesselby	1928-10-19
<i>Phosphuga atrata</i>	1	Suecia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
<i>Silpha tristis</i>		Succia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
<i>Margarinotus brunneus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Margarinotus brunneus</i>	1	Succia: Up.	Kungsängen	1905-04-11

Margarinotus brunneus	1	Suecia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
Hister unicolor	1	Suecia: Up.	Skogen Löten	1929-07-07
Hister unicolor	1	Suecia: Up.	Uppsala	1929-05-09
Margarinotus carbonarius	1	Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-19
Margarinotus striola	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-11
Sinodendron cylindricum	1	Suecia: Up.	Hesselby	1928-07-04
Sinodendron cylindricum	1	Suecia: Ög.	Simonstorp	1929-06-15
Sinodendron cylindricum	1	Suecia: Up.	Hesselby	1928-10-19
Lucanus cervus (male)	1	Suecia: Ög.(Sm.)	Kvädö	1941-07-20
Lucanus cervus (male)	1	Suecia: Ög.(Sm.)	Kvädö	1941-08-01
Aphodius scybalarius	1	Suecia: Up.	Skogen Löten	1928-07-08
Aphodius fimetarius	1	Suecia: Up.	Skogen Löten	1928-07-08
Aphodius fossor		Suecia: Up.	Skogen Löten	1929-07-07
Geotrupes stercorosus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-24
Oryctes nasicornis (male)	1	Suecia: Dr.	Kvarnsveden (Borlänge)	
Serica brunnea	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-10
Serica brunnea	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-08
Amphimallon solstitiale		Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-29
Amphimallon solstitiale	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
Melolontha hippocastani	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
Trichius fasciatus	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
Cetonia aurata	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
Cetonia aurata	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-17
Potosia cuprea	1	Suecia: Dr.	Kvarnsveden (Borlänge)	
Potosia cuprea	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
Byturus ochraceus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Coccinella hieroglyphica	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-06
Coccinella septempunctata	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Coccinella septempunctata	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-05
Adalia bipunctata	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Aphidecta oblitterata	1	Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-18
Calvia quatuordecimguttata	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-09
Calvia quatuordecimguttata	1	Suecia: Up.	Gamla Uppsala	1928-09-06
Propylea quatuordecimpunctata		Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-10
Propylea quatuordecimpunctata	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Propylea quatuordecimpunctata	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-05
Ptinus tectus	1			1905-04-12
Dermestes lardarius	1	Suecia: Up.	Uppsala	
Dermestes murinus	1	Suecia: Up.	Kungsängen	1905-04-11
Attagenus pello	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-10-12
Anthrenus museorum	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-11
Buprestis rustica	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
Melanotus castanipes	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-19
Athous niger	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-19
Athous subfuscus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-08
Athous subfuscus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-17
Athous vittatus		Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Athous haemorrhoidalis		Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Ctenicera pectinicomis	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-06-10
Prosternon tessellatum	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-08
Prosternon tessellatum	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-04
Selatosomus aeneus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1929-06-19
Selatosomus aeneus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Selatosomus aeneus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-19
Colymbetes fuscus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Cytilus auriconius	1	Suecia: Up.	Flottsund	1905-04-12
Dolichosoma lineare	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-19

<i>Dyctioptera aurora</i>	1	Suecia: Sö.	Råby	1929-06-14
<i>Platycis minuta</i>	1	Suecia: Up.	Hesselby	1928-10-19
<i>Hadrobregma pertinax</i>		Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Opatrum sabulosum</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Bolitophagus reticulatus</i>	I	Suecia: Up.	Hesselby	1929-05-11
<i>Tenebrio molitor</i>		Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-10
<i>Cis perforatus</i>		Suecia: Up.	Hesselby	1929-05-11
<i>Lagria hirta</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-26
<i>Calopus serraticomis</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	hösten 1927
<i>Chrysanthia nigricomis</i>	1	Suecia: Go.	Klintehamn	1928-08-10
<i>Aromia moschata</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-15
<i>Aromia moschata</i>		Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-10
<i>Callidium violaceum</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-08
<i>Callidium violaceum</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Callidium violaceum</i>	1	Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-20
<i>Phymatodes testaceus</i>	1	Suecia: Go.	Visby	1928-08-08
<i>Phymatodes testaceus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Hylotrupes bajulus</i>	1	Suecia: Go.	Visby	1928-08-12
<i>Tetropium castaneum</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-12
<i>Spondylis buprestoides</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-09
<i>Spondylis buprestoides</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-26
<i>Rhagium inquisitor</i>		Suecia: Up.	Flottsund	1930-09-07
<i>Rhagium mordax</i>	1	Suecia: Up.	Flottsund	1930-05-18
<i>Pachyta lamed</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-23
<i>Gaurotes virginea</i>	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-26
<i>Leptura quadrifasciata</i>	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
<i>Leptura quadrifasciata</i>	1	Suecia: Up.	?	
<i>Leptura quadrifasciata</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-15
<i>Leptura melanura</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-09
<i>Leptura melanura</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-18
<i>Leptura melanura</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-15
<i>Anoplodera rubra</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-10
<i>Anoplodera rubra</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-26
<i>Anoplodera rubra</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-09
<i>Anoplodera rubra</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-18
<i>Anoplodera maculicornis</i>	I	Suecia: Go.	Klintehamn	1928-08-10
<i>Acanthocinus aedilis</i>	1	Suecia: Up.	Flottsund	1932-06-11
<i>Acanthocinus aedilis</i>	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
<i>Leiopus nebulosus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Exocentrus lusitanus</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala (Kåbo)	1929-05-04
<i>Saperda carcharias</i>		Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-10
<i>Saperda carcharias</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-22
<i>Saperda carcharias</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Saperda populnea</i>		Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-05
<i>Saperda scalaris</i>	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
<i>Monochamus sutor</i>	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
<i>Monochamus sutor</i>		Suecia: Up.	?	
<i>Oberea oculata</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-10
<i>Phytoecia cylindrica</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-08
<i>Platycerus caraboides</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-10
<i>Platycerus caraboides</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-23
<i>Isomira murina</i>	i	Suecia: Go.	Visby	1928-08-05
<i>Cteniopus (lavus</i>		Suecia: Go.	Visby	1928-08-05
<i>Typhaea stercorea</i>	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-19
<i>Donacia crassipes</i>	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
<i>Donacia crassipes</i>		Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-18
<i>Donacia bicolor</i>	1	Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-18

Donacia aquatica	1	Succia: Ög.	Furåsa	1929-06-18
Donacia clavipes	1	Suecia: Ög.	Furåsa	1929-06-18
Bromius obscurus	2	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-10
Chrysolina polita	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-04
Chrysolina fastuosa.speciosa	6	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-01
Chrysomela populi	2	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Chrysomela populi	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-03
Chrysomela populi	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-26
Gonioctena viminalis	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Phratora vitellinae	2	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-10
Phratora laticollis	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-20
Galeruca tanacetii	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-21
Galeruca tanacetii	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Galeruca tanacetii	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-09
Galeruca tanacetii	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-04
Lochmaea caprea	2	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-10
Cassida rubiginosa	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-08-07
Bruchus atomarius	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Bruchus loti	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Platystomus albinus		Suecia: Sö.	Råby	1929-06-14
Apoderus coryli	2	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-14
Byctiscus betulae	3	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Deporaus betulae	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-05
Deporaus betulae	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Apion varipes	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Barynotus obscurus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-07-01
Barynotus obscurus	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-19
Phyllobius argentatus	3	Succia: Up.	Uppsala	1928-07-05
Phyllobius argentatus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Sitona suturalis	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-10-02
Sitona lepidus	2	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-19
Sitona sulcifrons	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-07-19
Brachyderes incanus	1	Suecia: Up.	Uppsala	1928-09-03
Hylobius abietis	1	Suecia: Up.	Uppsala	1905-04-11
Hylobius abietis	1	Suecia: Dr.	Hedemora	
Pissodes pini	1	Suecia: Dr.	Hedemora	?
Hypera nigrirostris	1	Suecia: Up.	Sandbro	1929-08-07

Jordlöpare: Violettt jordlöpare *Carabus violaceus*

Foto: Göran Liljeberg